

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

6 Qui habeant potestatem dispensandi in poenis à lege statutis, vel ab
homine latis

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

neque obligatur ex virtute misericordiae, cum dispensandus non indigeat, (vt suppono) ad sui sustentationem illis sumptibus, neque obligatur ex proprio munere Episcopi; quia munus Episcopi est dispensare cum subditis, quando ipsi necessitate dispensationis videntur, non tamen illius munus est impedire necessitatem dispensationis suis sumptibus. Et per hanc rationem contraria. Ad confirmationem concedo, praesente proprio Sacerdote, non posse simpliciter, beneficium absolutiois impendere; quin prius simplici constet nolle Sacerdotem proprium absolutum concedere, quia vique tunc non constat absolutum vergeri necessitate. At sicut nolente proprio Sacerdote non tenetur simplex pecunia inflectere, vt velit, neque si absens sit, tenetur sumptus facere, vt veniat, quia ipsi non incumbit tollere necessitatem, sed solum incumbit posita necessitate absolutioem concedere. Ita in praesenti dicendum est.

10. Sextus casus est, cum dubium est, an casus indigeat dispensatione? Et quidem si dubium sit positivum, non excludens probabilitatem, certum esse debet posse dispensandum absque dispensationis operari, nulli enim morali periculo se exponit, seque sententiam opinionem probabilem, sic Bonacina disput. 1. quest. 2. punct. 1. num. 18. & multis relatis Barbola 2. part. de potestate Episcopi, allegat. 35. n. 18. At si dubium sit negativum, neque valet iudicium probabile efformare tibi dispensationem superuacaneam esse in tali casu; existimat Bonacina supra, dispensationem potendam esse a Sede Apostolica, ne te exponas periculo faciendi contra legem superioris: & quia praxis ita obviavit. Ceterum mihi probabilis apparet; si aequè dubium sit an casus indigeat, vel non indigeat dispensatione, reputandum esse non indigere, quia tunc est praesumptio pro libertate; neque aliqui morali periculo faciendi contra legem exponitur; si verò inclinet in indigere dispensatione: adhuc existimo te reparari posse non indigere illa, quia non debes censei lege adstrictus, quovisque de lege tibi certo moraliter constet. Concesso tamen gratis in illo dubio tibi esse necessariam dispensationem, existimo Episcopalem sufficere: tam quia non videtur Pontifici referuatur casus dubius, sed certus: tum quia potestas dispensandi late est interpretanda: & ita tradit Emanuel Saa in utraque editione, verbo dispensatio, num. 1. Salas reputans probabilem disp. 20. sect. 3. numero 28. Barbola supra n. 19. & loquens de voto referuato tradit Suarez tom. 2. de relig. lib. 6. de voto, c. 26. n. 6. Sanchez lib. 4. in Dilect. cap. 40. n. 16.

11. Septimus casus esse potest, si consuetudine praescribatur inferiorum in lege superiorum dispensare. Nam consuetudo legitime praescripserit iurisdictionem concedit, vt constat ex dictis de consuetudine & traditur cap. cum contingat, de foro competenti, & aliis ibi per glossam. Ex quo fit parochos, quibus de iure non competit dispensatio, dispensare solent in festorum, & ieiuniorum obseruatione; videbatur enim maxime necessaria illis hac potestas ob frequentes casus expostulantes hanc dispensationem, sic Sanchez libro 6. capite 15. numero 7. Bonacina disp. 1. quest. 1. punct. 1. num. 11. Neque valet dicere Archiepiscopum hanc potestatem habere, quia neque a iure illam habet, cum sit inferior Concilio, sicuti reliqui alij Episcopi. Neque a Concilio inuenitur ei aliquo modo specialiter commissa. Quocirca dicendum est eulibet Episcoporum pro sua diocesi commissam esse, sic Suarez, & Bonacina supra, & multis exornat Sanchez disput. 17. numero 35. & sequitur Salas disp. 20. sect. 4. num. 46.

12. Aduerto hanc potestatem inferiorum dispensandi in omnibus supradictis casibus debere dici ordinariam, potius quam delegatam: tum quia conceditur ratione muneris, & officij; tum quia est perpetua, quae sunt conditiones iurisdictionem ordinariam constituentes, vt tradit glossa in cap. finem, de offic. ordinari. Felin. in cap. licet, eodem titulo, plures referens Couart. 3. variaram. c. 20. n. 6. & 10. Sanchez lib. 2. de matrim. disput. 40. n. 14. Suarez lib. 6. cap. 15. num. 1. Basilius lib. 8. cap. 6. num. 9. Ex qua inferitur primò potestatem, quam habet Legatus ad dispensandum in legibus, & votis, ordinariam esse, quia est annexa illi officio, & muneris in perpetuum. Sumitur ex cap. quod translatio, de officio legati, & tradit Panotmitanus in cap. vltimo, de translatio. num. 5. Speculator tit. de transactionibus §. consequitur, Suarez, & Basilius supra. Secundo inferitur potestatem, quam habent ex privilegio superiores religionum ad dispensandum cum religiosis, & ad illos absolueandum, esse etiam ordinariam, & non delegatam, quia est in perpetuum concessa: sic ex Collectore privilegiorum statum Minorum, verbo absolutio ordinaria, quod fratres, in fine. n. 27. dub. 2. tradit Basilius supra num. 9. Tertio inferitur posse hanc potestatem delegare, sic Suarez, & Basilius supra. Emanuel Rodriguez tom. 1. q. regul. q. 22. art. 11. circa finem.

13. Aduerto secundo, hanc potestatem dispensandi concessam Episcopis, & omnibus illis, qui Episcopali gaudent iurisdictione, non pendere à Capitulo in eius vita. Ratio est, quia nullibi inuenitur apposta talis dependentia, sed potius cum Episcopis conceditur dispensandi facultas, illis absolute conceditur nulla facta mentione Capituli, vt constat ex cap. ac si clerici, & §. de adulteris, & de iudic. & aliis multis à glossa ibi, & Trident. sess. 24. cap. 7. & sess. 24. cap. 6. de reformat. Adde etiam à iure consensus Capituli requisitus esse ad dispensationem (quod non probo) iam consuetudine abrogatum est, sic alijs relatis docet Suarez libro 6. capite 15. numero 10. Basilius libro 8. capite 5. num. 4. Neque obstat, si dicas in rebus arduis debere Episcopum Capituli consilium expostulare, ex text. in cap. penult. 15. q. 7. & capite quanto, de his, quae sunt à Prelato sine consensu Capituli. Nam, vt supradicti Doctores docent, dispensatio non est ex rebus arduis, quae huiusmodi consensum, vel consilium requirunt; solum enim consensus Capituli requisitus est quando vellet iuri proprio, & in demeritis Ecclesiae, seu Capituli derogare: quod non est, quando dispensat cum irregulari ad ordines, vel beneficia & alia similia.

PUNCTUM VI.

Qui habeant potestatem dispensandi in poenis à lege statutis, vel ab homine latis.

1. Explicatur questio.
2. Legislator imponens poenam, & ante paratum delictum, & post illud, dispensare potest.
3. Poena annexa delicto non potest inferiores impedire.
4. Poena lege statuta, & quae executioni mandanda est, per iudicem augeri, aut minui non potest ab eo sine causa.
5. Apponuntur tres limitationes superiori doctrinae.
6. Post latam sententiam, & poenam inflictam nullus iudex inconsulto Principe potest augere, vel minuire poenam, speciatò iure civili. Secus iure canonico.
7. Hac potestas competit Capitulo Sede vacante, & omnibus illis, qui Episcopali gaudent potestate.
8. Inferitur corollarium maxime notandum pro Prelatis religiosorum.
9. Limitatur doctrina, dummodo dispensandus poenitentiam per aliquot dies egerit.
10. Prelatus secum dispensare non potest in poena, quae illi per sententiam est imposta.
11. Item debet fieri dispensatio absque tertij prauidicio.
12. Non extenditur hac potestas ad crimina adulterio maiora.
13. Religiosus condemnatus à Rectore, non potest provinciali renouente Rectore poenam tollere.

Non est animus per omnes poenas sigillatim dispensare; esset enim omnes materias morales huic discretionari immittere. Solum intendo tradere generalem doctrinam dispensationis pro poenis contractis. Potestas ergo dispensandi, & sumi potest ante poenam contractam, vel post illam in ea honorem. Deinde loqui possumus de legislatore imponente illam poenam, vel de inferiore, aut superiore illius.

2. Dicendum ergo primò est legislatorem supremum quique poenam delinquentibus imposuit, posse dispensare, siue ante paratum delictum, siue post illud cum delinquentibus, ne poenam à se statutam contrahant, neque contractam retineant; quia dispensat in tua lege, cuius obligatio, & poenitentia ex voluntate ipsius pendet.

3. Dicendum secundò. Si poena sit à lege, consuetudine, vel statuto imposta ipso iure pro aliquo delicto, quaeque nullam iudicis executionem requirit, nullus inferior legislator impedire potest, ne committens illud delictum talem poenam contrahat, tum quia nullibi habetur talem potestatem inferioribus esse datam: tum quia id non erat expediens, cum poena ante commissum delictum detinet, ne committatur. Quapropter nullus dicit posse Episcopum impedire, ne percussus clericus contrahat excommunicationem, & homicidium committens irregularitatem: sunt enim haec poenae delicto annexae nulla indigentes executione, sic communiter Doctores. Neque de his est dubitatio.

4. Dicendum tertio, quando poena executioni mandanda est per iudicem, & poena est à lege statuta, non licet iudici absque causa poenam minuire, neque augere, bene tamen causa intercedente. Priorem partem probat textus, quem mirabilem dicit Accursius in §. ortes, in aut bent de iudic. ubi iudex non debet esse lege ipsa clementior: & sumitur ex cap. de causis de off. de leg. & in clerico, & in glossa, verbo poenam pecuniariam, de poena. & probat alios referens Tiracquel de poenis, in praesat. num. 1. Menoch. de arbit. lib. 1. q. 96. n. 10. & sequa. Fatinae, praxi lib. 1. tit. 39. num. 5. Ratio est, quia frustra esset poena constituta à lege, si iudici absque causa liceret illam minuire, vel remittere: arbitrio enim iudicis factum committeretur, non poena; haec enim legis auctoritati referuatur, ex cap. iudices, c. 24. q. 7. &